

Megdől az antiszemitizmus genetikai alapja

Szegő Iván Miklós - 2013. 01. 17. - origo.hu |

A Pesten született világhírű írónak, Arthur Koestlernek mégis igaza lehet: új genetikai vizsgálatok alapján a ma élő zsidóság 90 százaléka csak kis részben közel-keleti, azaz szemita eredetű. A kelet- és közép-európai zsidók inkább kaukázusi népekkel rokoníthatók. Ezzel gyakorlatilag megdőlt az antiszemitizmus genetikai alapja.

Az európai zsidóság - amely a világ 13 milliós zsidóságának 90 százalékát jelenti - eredetéről régóta vitatkoznak a szaktudósok. Sokáig megmosolyogták az 1905-ben Budapesten született író, Arthur Koestler "fantasztikus elméletét". Eszerint a volgai, doni pusztákról és az elő-kaukázusi térségből érkezett az európai zsidók őseinek zöme, az egykori kazár birodalom területéről - és nem Palesztinából. Koestler - aki a *Sötétség délben* című antisztalinista művével vált világhírűvé - ezt az elméletet egy 1976-os könyvében, *A tizenharmadik törzsben* fejtette ki, amely 1990-ben jelent meg magyarul.

Nem maradt fenn kazár nép

A kazár birodalom a hun birodalom egyik "utódállama" volt, amely különböző eredetű és vallású törzsek szövetségéből állt. A kazárok kezdetben két másik nagy birodalommal, Bizánccal és az arabokkal küzdöttek az i. sz. 7. században. Az arabokkal a Kaukázus hátságjának környékén hadakoztak: ezektől északra a kazárok, délre az arabok terjesztették ki a befolyásukat. A kazárok az orosz államigazgatók kiépülésekor gyengültek meg először (az i. sz. 10. században). Gyengülésüket részben a magyarok és a kabarok kiválása okozta a kazár törzsszövetségből.

A magyarokat a besenyők támadása a mai Kárpát-medencébe szorította, itt a szintén a kazár törzsszövetségből kiszorult kabar törzsekkel foghattak össze. Hogy a kabarok vallása mi lehetett, nehezen eldönthető, de nem kizárt a zsidó hatás sem. A kabarokat egyes kutatók az Aba nemzetséggel hozzák összefüggésbe, így Aba Sámuel királyunk neve akár zsidó kapcsolatokat is sejtethetne. A középkori európai államokban nem fordul elő a Salamon sem mint királyi név. A magyar államalapítás után pár évtizeddel mégis volt egy ilyen királyunk is.

A zsidó államvallást i. sz. 740-ben felvevő központi kazár törzsek nem maradtak fenn népként. Nyelvükről is csak spekulálni lehet, talán valamilyen török nyelven beszéltek. Nevüket ugyanakkor Magyarországon számos településnév őrzi. Koestler a magyar régészre, László Gyulára hivatkozva azt írja, hogy a 10. században Magyarországon működő arany- és ezüstművesek kazárok voltak.

A kazárok tehát folyamatosan, évszázadokon át gyengültek, egészen a mongol hódításig, a kazár birodalmat végképp elsöpörte 13. századig. Dzsingisz kán idejéig is folyamatosan menekültek egyes népek-törzseik nyugatra, de a mongolok hódítása végleg megroppantotta őket. Így a lengyel és a magyar királyság területére is folyamatosan érkeztek kazárok, akik a középkorban már egyértelmű-

en zsidónak számítottak.

A lengyel királyság alapításáról szóló legendákat is felidézti Koestler, amelyben némi kazár szerepet vél felfedezni, ahogy idéz olyan bizánci forrásokat is, amelyek szerint a magyarok Dalmáciában zsidó harcosokkal együtt küzdöttek. Ausztriában pedig rég letűnt zsidó hercegek névsorát említi, akik talán a magyar honfoglalás után kerültek az alpesi tájakra. Mindezeket a részleteket rendkívül nehéz ellenőrizni, nem véletlen, hogy a szakértők korábban nem vették egészen komolyan Koestler alapgondolatát sem a kazár-zsidó rokonságról - pedig azt most genetikai vizsgálatok igazolni látszanak.

Kerülő úton vizsgálták a kazár-zsidó rokonságot

A genetikusok nem vizsgálhatták közvetlenül a kazárok genetikai örökségét, hiszen ez a nép nem maradt fenn a történelem során. Így az európai zsidóság eredetének megjelöléséhez más módszert kellett alkalmaznia az amerikai Johns Hopkins egyetem orvosi fakultásán dolgozó kutatónak, Eran Elhaiknak, aki a *Genome Biology and Evolution* című kiadványban publikálta eredményeit.

A kazárok helyett a hozzájuk feltételezhetően legközelebb álló kaukázusi népek genetikai állományát hasonlította össze az európai zsidóság genetikai állományával. Összesen 74 nem zsidó népcsoport és 8 zsidó közösség adatait vetette össze, köztük közel-keleti mintákat is.

Megállapította, hogy az európai zsidók leginkább kaukázusi, illetve a kaukázusiakhoz kapcsolódva más elő-ázsiai népekkel, így török-iráni népcsoportokkal rokoníthatók leszármazásukat tekintve. Bár van szemita (azaz közel-keleti, például az arabokkal, így főleg a palesztinokkal rokonítható) genetikai öröksége is a ma élő európai zsidóknak, ez csak a harmadik jellemző összetevője genetikai állományuknak - ennél még az európai összetevők is markánsabbak.

Hogyan lett részben mégis szemita az európai zsidóság?

Ha az európai zsidóság többsége döntően kaukázusi eredetű, akkor hogyan kerültek a szemita és az európai gének a népességbe? Ennek oka Eran Elhaik szerint az, hogy Európából folyamatosan volt a tényleg szemita eredetű, de Nyugat-Európában az ottani népességgel keveredő zsidók beáramlása Kazáriába.

A görög-római időkben vagy kicsivel azután Nyugat-Európába került zsidók az

i. sz. 5-14. század között érkeztek Kazáriába. De a Kazár Birodalom két közel-keleti forrásból is kapott valódi szemitákból álló vallási és genetikai "utánpótlást": a Kaukázuson át ugyancsak nagy számban érkeztek mezopotámiai (szemita) zsidók és Júdeából, azaz a mai Izrael területéről is indultak szemita eredetű csoportok.

Ezek az azonos vallású, de eltérő származású csoportok Kazária déli részén, a Kaukázus előterében keveredtek egymással, illetve bizonyos kaukázusi népekkel is. (A kazárok az i. sz. 7-8. században lerohanták a kaukázusi népeket, az örményeket és a grúzokat.) Így a legnagyobb fokú rokonság a mai örményekkel mutatható ki az európai zsidóság körében. A zsidó vallású népekkel kevésbé keveredő grúzok egy kicsivel - de nem sokkal - távolabbi rokonai a mai európai zsidóknak.

Az európai zsidók négy csoportja

Eran Elhaik kutatásai úgy összegezhetők, hogy a ma élő zsidóság genetikai öröksége négy döntő elemből tevődik össze: a zsidó vallást egykor önként felvevő (nem szemita) kazárokból, a görög-római időkben Európába vándorolt zsidóságból, illetve a mezopotámiai és a júdeai zsidóságból. Így a kazárok hozták a kaukázusi-elő-ázsiai örökséget, míg a görög-római zsidók a nyugat-európai és részben a kelet-európai géneket. Szemita örökséget pedig a görög-római, a mezopotámiai és a júdeai zsidók egyaránt adtak át a ma élő zsidóságnak.

Állításait Elhaik háromféle kutatási módszerrel is igazolta. Hangsúlyozta, hogy eredményei azért tekinthetők újak, mert eddig a kaukázusi népek genetikai állománya nem volt ismert kellő részletességgel, és ezért volt bizonytalan mindaddig a zsidóság genetikai öröksége.

Megdől a rajnai elmélet

Elhaik kutatásai nemcsak Koestler sejtéseit igazolhatják, hanem a korábbi, Koestler által is vitatott elméleteket is cáfolják. Így aligha tartható ezután az az álláspont, hogy a Palesztinából a sorozatos üldözések következtében - legutolsóként az i. sz. 7. században - Nyugat-Európába került, valóban szemita eredetű zsidók a Rajna-vidékéről terjedtek volna el az egész világon. A nyugat-európai zsidók ugyanis rendkívül kevesen voltak, és állandó üldözéseknek, pogromoknak, gyilkosságoknak kitett kis csoportjaik egyszerűen nem adnak magyarázatot arra, hogy a középkor végén, az újkor elején hogyan létezhetett Kelet-Európában már félmillió létszámú zsidóság.

A kelet-európai zsidóság németes, jiddis nyelvűvé az adhat magyarázatot, hogy a kazár birodalom felbomlása után a kazárok a lengyel-litván közös állam területeire áramlottak be, ahol a városokban Koestler szerint mintegy négymillió német élt a középkorban. Minthogy az eredetileg nomád, illetve földművelő kazárok nem folytathatták - a zsidókat korlátozó középkori megkülönböztetések miatt - a mezőgazdasági tevékenységüket, a városokban települtek meg, ahol a németekkel találkoztak, és lassan egyre több német szó keveredett beszédükbe.

